דלא נסתרי עבדיה. אלא ירגיל להיות בטל ויתבטל, נסתרי "התי"ו משמשת כדרך המתפעלים בתיבת ז"ן וסמ"ך כלשון יתפעל שר ויאמר תשתרר שהתי"ו מתמלעת להפסיק לותיות השורש וכלשון יאמר בגזירת סף הסתופף מגזירת שם השתוחה וכן בלשון גמרא משתרי מיסתמיך אשתרי לאשתקיל: תורה אור

כי מפקינן מיניס. הרבית שלקח כדרבי אלעזר דאמר רבית קצולה יוצאה בדייניס דקיימא לן כוותיה לקמן (עמוד ב'): גלימא לא מפקינן מיניס. מקחו קיים וקצילת הרבית יחזיר לבעליו: ולימא ליס כי אגרא אגא. כשסכרתיה אני בדמיס יקריס הללו: דסוס קא מישתרשי לי. בריות היתה בלה אלי: מתני' מרבין על המכר. בשכר המתנת מעות הסכירות: ואין מרבין על המכר. בשכר המתנת המקח ובגמרא מפרש טעמא: ואם של חדש בחדש. ואם תתן לי שכר כל חדש בחדשו {שלא תקדיס לי שכר כל השנה יחד} תתן לי שלש בחדש: ואם לגורן. ואם אמתין לך עד הגורן שתמכור מתבואתך ותתן לי מעותי: גמ' שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף. מן הדין: אלא לבסוף. לסוף הזמן הלכך כי שקיל מיניה שלש בחדש דהוו להו שניס עשר שלעיס אין זה שכר המתנת מעות שהרי לא נתחייב לו לשלם שכירות עד סוף החדש והאי דאמר ליה "אם מעכשיו תתן לי הרי היא לך באלף" הן הן דמיה, וכי מיטלפי עלייהו לגורן, שכר המתנת מעות הוא: דקו כס. חיפשו אחריה עד שמצאו בה מקרא לסמוך בהא מילתא דשלמי שכירות-לבסוף: ערשא שרי. לסמוכה בהמתנה ביותר מדמיה ובלבד שלא יפרש לו "אם מעכשיו הרי הוא לך בפחות" אלא יסמוכו סתם בכך וכך ליום פלוני: קן ליה. "אם מעכשיו הרי הוא לך בפחות" דבהדיא פריש ליה בשכר המתנה הוא עולה: ערשא דידי שרי. עושה שכר תמריס היה אומר לו בזמן הזה בחשרי כשער של ניסן וממתין לו עד ניסן: שיכרא לא פסיד. אינו מתקלקל והייתי יכול להגיעו עד ניסן: זוזי לא גרילנא. שאני עשיר ואיני דחוק למכור כשער של עכשיו: זיל בתר דידהו. אחרי הלקוחות דאיכא ודאי אגר נטר יהבו ליה למר דאילו הוו להו זוזי הוה שכיח להו שיכרא עובדא כשער של עכשיו: אמר רב חמא ערשא דידי ודאי שרי. מוכר פרקמטיא היה אומר במקום הזה כשער שהוא נמכר במקום הזוקר וממתין להן והן מעלין אותו למקום היוקר והוא מקבל עליו אחריות דרך בהליכה והלקוחות משתכרים בפרקמטיא שלוקחין שם במעותיו ומביאין לכאן, ואחריות החזרה עליהם, וכיון דלא מקבלי עלייהו אחריות לא הוי מלוה גבייהו עד שהפרקמטיא נמכרת והן מקבלין המעות ואותן המעות נעשין עליהם מלוה ואין כאן רבית: נקטי להו שוקא. מכריזין שלא יהא אדם רשאי למכור עד שימכרו הם: והלכתא

ניחא ליה דלא נסתרי עבדיה. אמר ליה "הני מילי היכא דלא מסיק ביה זוזי, מר כיון דמסיק בהו זוזי מיחזי כרבית דאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן: אע"פ שאמרו הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר הלוהו ודר בחצירו צריך להעלות לו שכר אמר ליה הדרי בי אביי האי מאן דמסיק זוזי דריביתא בחבריה וקא אולי חטי ארבעה נרוי בזוזא בשוקא ויהיב ליה איהו חמשה, כי מפקינן מיניה ארבעה מפקינן מיניה, אידך אזולי הוא דקא מזיל גביה רבא אמר חמשה מפקינן מיניה דמעיקרא בתורת ריביתא אתאי לידיה ואמר אביי *האי מאן דמסיק ארבעה זוזי דריביתא בחבריה ויהיב ליה גלימא בגוויהו כי מפקינן מיניה, ארבעה מפקינן מיניה גלימא לא מפקינן מיניה רבא אמר גלימא מפקינן מיניה מאי טעמא כי היכי דלא לימרו "גלימא דמכסי וקאי גלימא דריביתא הוא": אמר רבא "האי מאן דמסיק תריסר זוזי דריביתא בחבריה ואגר ליה חצר דמתגרא בעשרה" ואוגריה נהליה בתריסר, כי מפקינן מיניה, תריסר מפקינן מיניה", אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא ולימא ליה "כי אגרא הכי דהוה קא משתרשי לי, השתא דלא משתרשי לי, כדאגרי כולי עלמא הוא דאגרנא" משום דאמר ליה סברת וקבלת:

מתני' מרבין על השכר ואין מרבין על המכר כיצד: השכיר לו את חצרו ואמר לו "אם מעכשיו אתה נותן לי הרי הוא לך בעשר סלעים לשנה ואם של חודש בחודש סלע לחודש מותר, סכר לו את שדהו ואמר לו "אם מעכשיו אתה נותן לי הרי היא שלך באלף זוז אם לגורן בשנים עשר מנה" אסור:

גמ' מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא? רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו *שכירות אינה משתלמת אלא בסוף, והאי כיון דלא מטא זמניה למיגבא לאו אגר נטר ליה' משוויא הוא" דהכי שויא והאי דקאמר ליה "אם מעכשיו אתה נותן לי הרי הוא לך בעשר סלעים לשנה" אוזולי הוא דקא מזיל גביה, סיפא, כיון דזבינו גינהו ובעי למישקל דמי מעכשיו הלכך "אגר נטר ליה" הוא ואסור, אמר רבא דקו בה רבנן בהא מילתא ואוקמוה אקרא "כשכיר שנה בשנה" שכירות של שנה זו אינה משתלמת אלא בשנה אחרת: ואם לגורן בשנים עשר מנה אסור: אמר רב נחמן "ערשא שרי אמרי לה רב עוקבא בר חמא לרב נחמן ואם לגורן בשנים עשר מנה אסור? א"ל רחם קן ליה הכא לא קן ליה אמר רב פפא "ערשא דידי שרי, מאי טעמא שכראי לא פסיד, זוזי לא צריכנא, אנא הוא עבידנא מילתא גבי לוקח, אמר ליה רב ששת בריה דרב אידי לרב פפא "מאי חזי מר דקא אזלת בתר דידך" זיל בתר דידהו-דאילו הוו להו זוזי הוו שקלי בי השתא השתא דלית להו זוזי שקלי כיוקרא דלקמיה "אר חמא ערשא דידי ודאי שרי, מאי טעמא, ניחא להו דליקו ברשותי, דכל היכא דקא אזלי שבקי להו מכסא ונקוט להו שוקא והלכתא

ניחא ליה דלא נסתרי עבדיה - פי' בערוך* לשון סתירה וקלקול וא"ת בלאו האי טעמא גמי פטור דהא תנן (ב"ק ל' ע"ב) גזל עבדים והזקיקו משלם כשעת הגזילה אבל שכר פעולתם לא משלם ויש לומר דיש לחלק בין כחת לדעתא דגזלוהא לגחת לדעתא דמלאכה כדמפליג התם גבי התוקף ספינתו של חבירו ועשה בה מלאכה: שכירות אינה משתלמת אלא בסוף - אפילו למ"ד בהגוזל קמא (ב"ק ל' ע"ב- ושם ל"ה ואב"ע) ובהאיש מקדש (קדושין ל' מח- ושם ל"ה דב"ע) דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף מודה דאינה משתלמת אלא לבסוף כדליף הכא מקרא ואפי' למ"ד אינה אלא לבסוף מודה דפועל יכול לחזור בו ואפילו בחלי היום וכשהוא חוזר הרי הוא סוף שאינו רוצה לעשות מלאכה יותר ולא נפקא מינה מהכא פלוגתא אלא לענין קדושין דאי יפנה מתחילה ועד סוף חשיבא מלוה ואין מקדש בה ונפקא מינה גמי להכא דפ"ק דמסכת ע"ז (ל' יט: ושם ל"ה אלמא) הגיע לכיפה שמעמידין בה ע"ז אסור לבטלה וקאמר בגמרא אם בנה שכרו מותר ומפרש טעמא משום דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ואימה מיתסר במכוש אחרון מכוש אחרון ליה בה שוה פרוטה:

שכירות של שנה זו אינה משתלמת אלא בשנה אחרת - אם בנה אחרת - אם תתמה דבפ"ב דבכורות (ל' עב:) דרשינן דאין תורמין מן החדש על הישן משום דכתיב שנה שנה דמשמע אותה שנה עצמה וי"ל דהתם כתיב שנה בלא ב' והכא דרשינן מדכתיב שנה בשנה בב' דמשמע בשנה האחרת אם תתמה דבפרק עד כמה (שם ל' מ:) ושם ל"ה שנה) גבי בכור תאכלנו שנה בשנה אינו היא שנה הנכנסת בחבירתה הוי אומר זו שנה של בכור דלא מינין לשנת עולם שאם טולד בכשליו שנת עולם מסיימת בתשרי יאכל עד כשליו והשתא ה"ל למדרש שלא יהא נאכל עד שנה אחרת ולא בתוך שנתו וי"ל משום דמוכח קרא דנאכל בתוך שנתו דכתיב (שמות כב) ביום השמיני תתנו לי:

נקטי להו שוקא - דאי לאו הכי הוה אסור [א] אע"פ שאחריות הדרך היה על רב חמא שהרי היו טורחין לו להביא סחורתו ולמכרה בשכר הלואתו אבל השתא דנקטי להו שוקא אף בחזרתן הוי בשביל טורחן ושכר: והלכתא

עין משפט נר מצוה

נערך סמר ב' ע"ב

לט א מיי' פ"ו מהל' מלוה ולוה הל' ב' סמג לאוין קצ עוש"ע י"ד סי' קסו סעיף ג':

מ ב מיי' שם פ"ח הל' עז סמג שם שם עוש"ע י"ד סי' קסא סעיף ח':

מא ג מיי' שם עוש"ע שם סעיף ט':

מב ד מיי' שם עוש"ע שם סעיף י':

מג ה מיי' שם פ"ו הל' ח סמג שם עוש"ע י"ד סי' קעו סעיף ו':

מד ו מיי' פ"ח שם שם עוש"ע י"ד סי' קעג סעיף ג':

מה ז ח עוש"ע י"ד סי' קעג סעיף ג: [ם מיי' פ"ח מהלכות מלוה ולוה הלכה ג ופיש"מ]

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה נקטי אע"פ כו'. נ"ב הא לאו הכי אסור ועיין מלחמות:

גליון הש"ס

גמ' ממשה מפקינן מינה. עיין לעיל דף סא ע"ב תוספות ד"ה דבא וע"ע מתני' מרבין על השכר. עיין ב"ב דף פו ע"ב תוס' ד"ה דיבר: גמ' ערשא שרי. עיין לעיל דף סג ע"ב תוספות ד"ה ותמר:

מאבנה

מאורות גדולים ר"ד סי' קעו סעיף ו:

בדין החנות ביתו ר"ד סי' קעג סעיף ג:

מאבנה

מאורות החיים